

16-18 ТРАВНЯ, ЛЬВІВ, УКРАЇНА

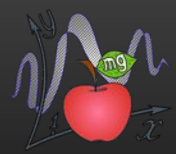

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ
З ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ФІЗИКИ “ЕВРИКА-2017”

І.В. Гайворонський, В.В. Гіржон
ЗНУ, кафедра фізики металів
e-mail: igor.gayvoronsky@gmail.com
<http://www.znu.edu.ua>

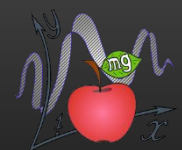

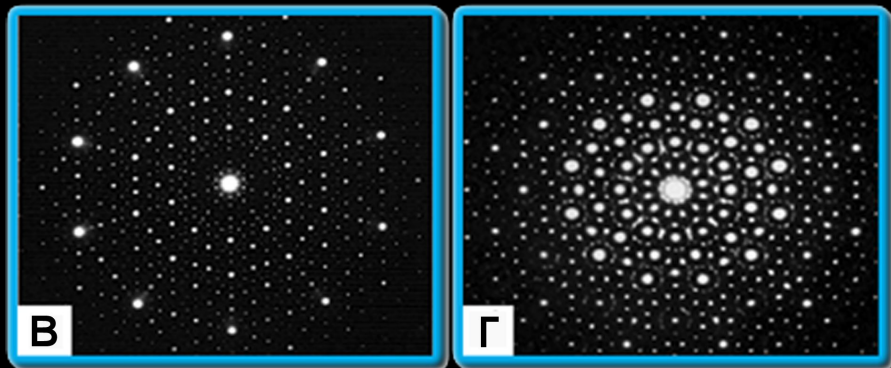
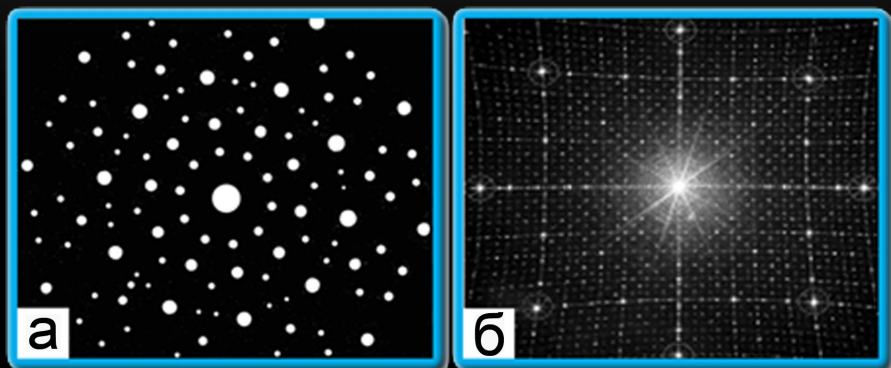
Квазікристалічні матеріали

Властивості

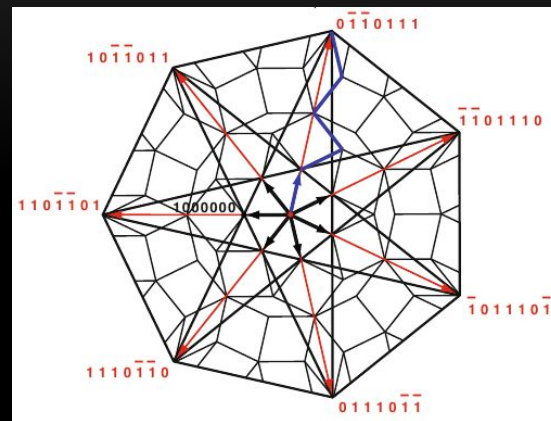
- висока твердість і зносостійкість
- висока корозійна стійкість
- низька теплопровідність
- низький коефіцієнт тертя

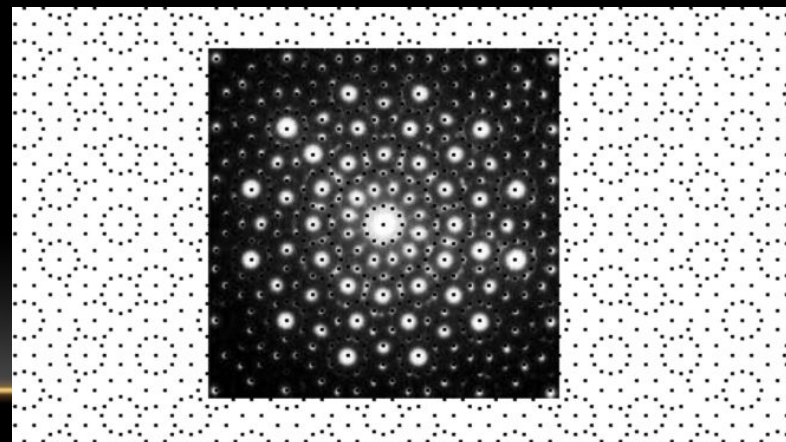
Квазікристалічні матеріали

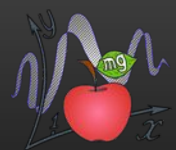
Електронограми від квазікристалів:
а) ікосаедричний; б) октагональний
в) декагональний; г) додекагональний

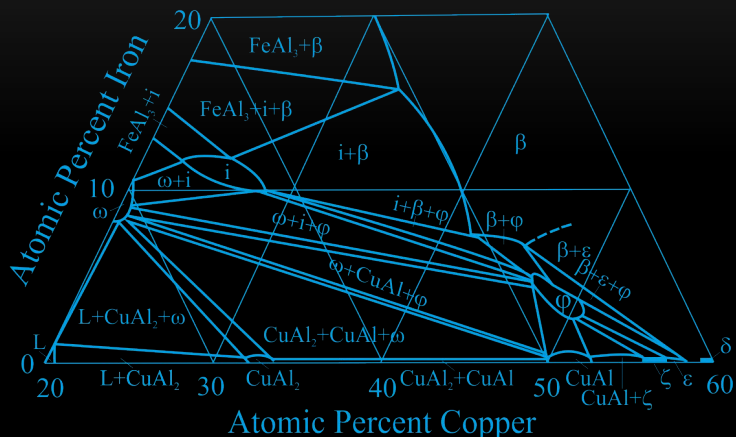
Симетрія гептагонального
покриття поверхні

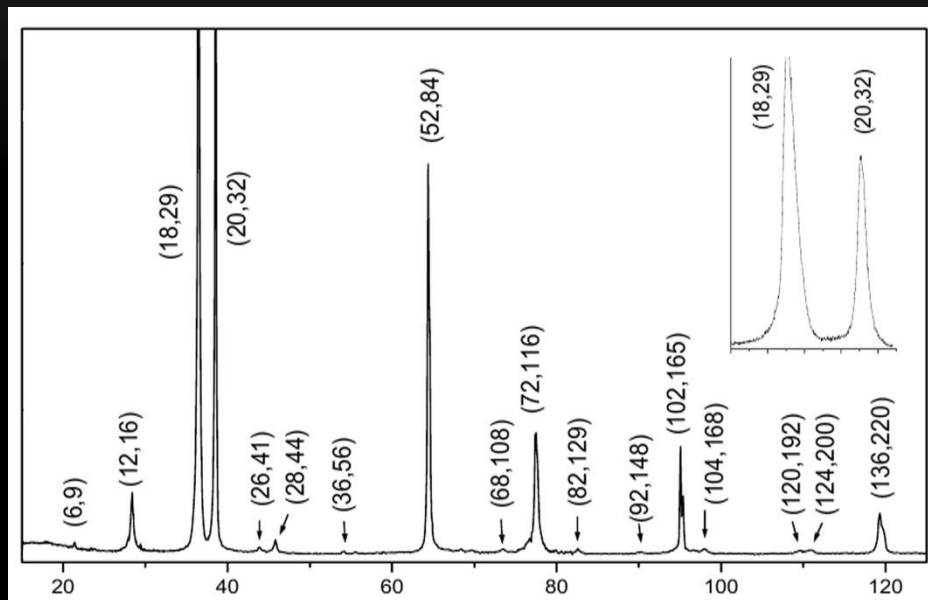
Моделювання структури
додекагональних квазікристалів

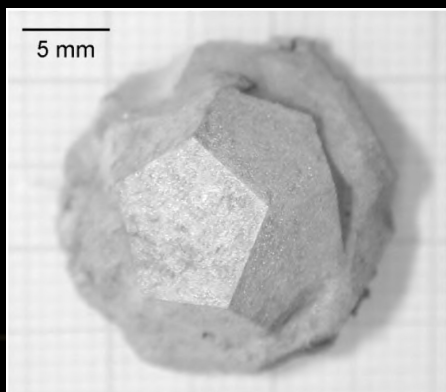
Квазікристалічні матеріали

Ізотермічний зріз діаграми фазових рівноваг системи Al-Cu-Fe при температурі 500 C

Дифрактограма сплаву системи Ti-Ni-Zr

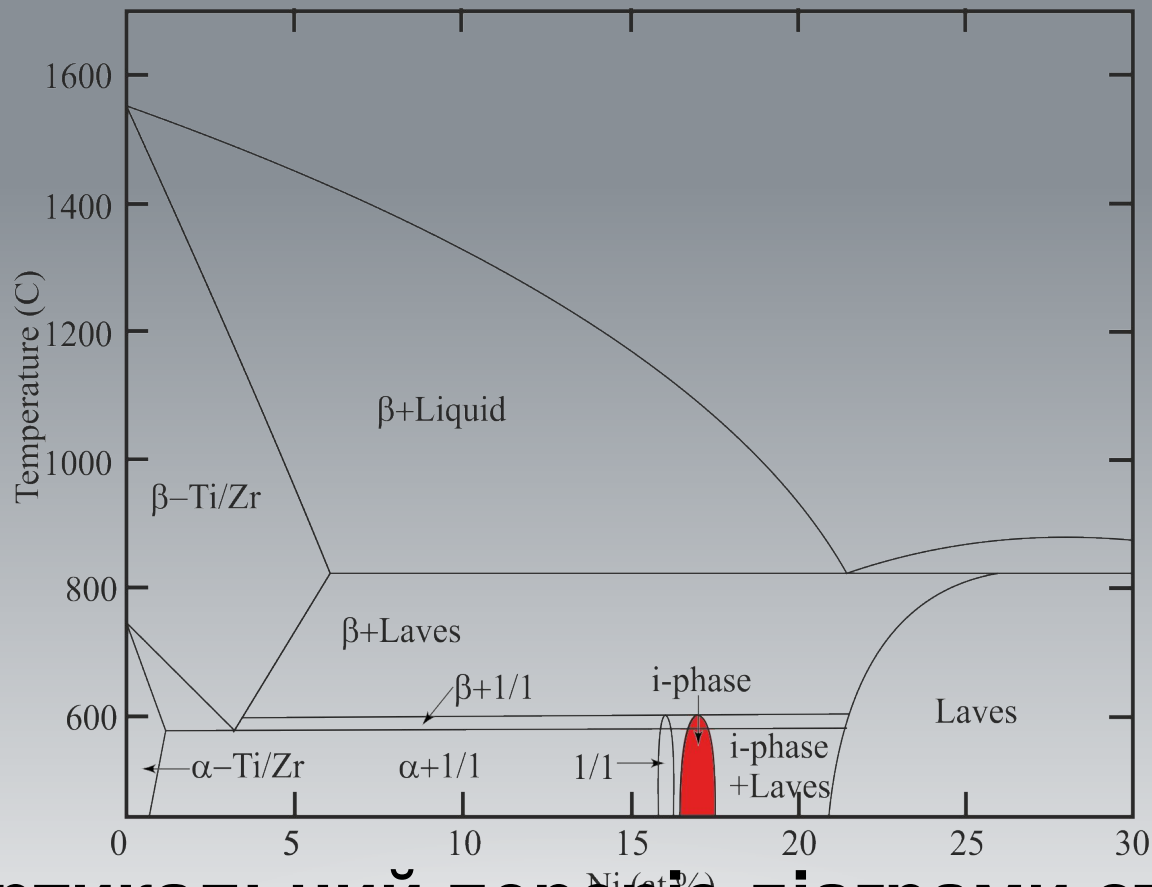

Монокристал сплаву Zn-Mg-Ho

$$N = 2 \sum_{i=1}^6 n_i^2 = h^2 + h'^2 + k^2 + k'^2 + l^2 + l'^2$$

$$M = h'^2 + k'^2 + l'^2 + 2(hh' + kk' + ll')$$

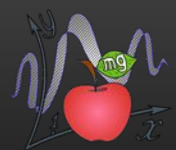
$$Q^2 = N + M\tau$$

**Вертикальний переріз діаграми стану
Ti-Zr-Ni**

при атомному співвідношенні Ti:Zr =

1:1

Мета роботи

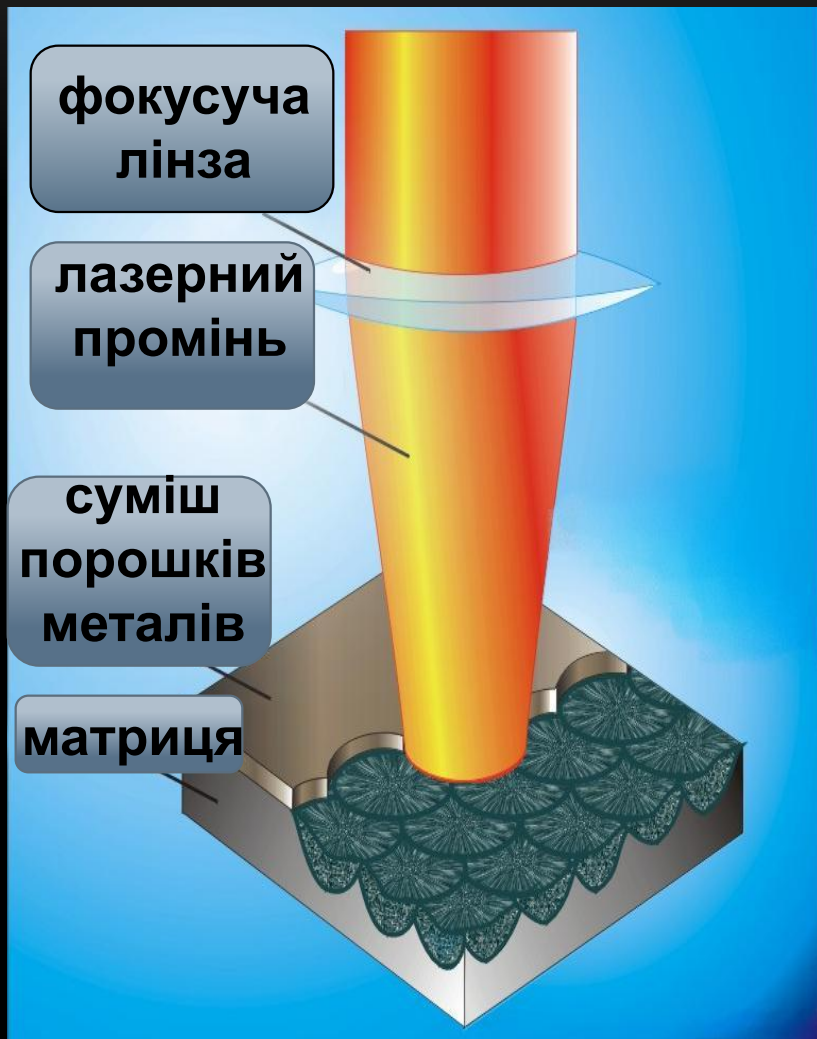
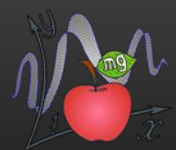
Дослідження формування структури сплаву системи Zr-Ti-Ni при лазерному легуванні

Матеріали

- 1) йодидний циконій, суміш порошків титану та нікелю;
- 2) йодидний титан, суміш порошків цирконію та нікелю

Методи дослідження

- Рентгенографічний (Cu-K_α - випр.)
- Оптична металографія
- Растрова електронна мікроскопія
- Вимірювання мікротвердості

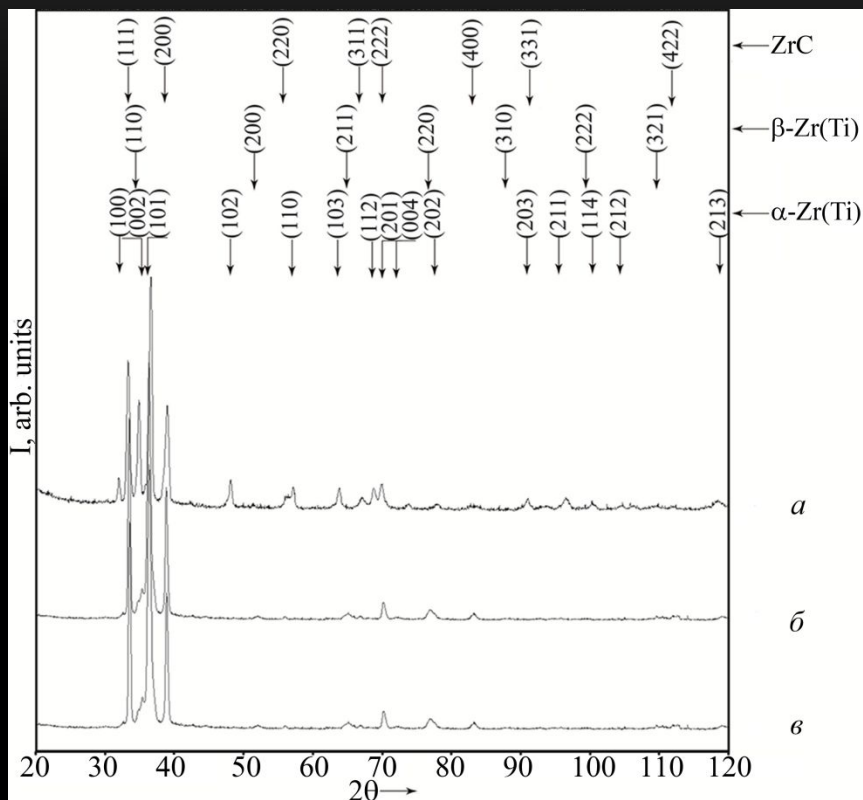
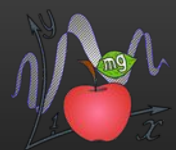
Режими лазерної обробки

$$\lambda = 1,079 \text{ мкм}$$

$$\tau = 3.5 \text{ мс}$$

$$q \sim 0.5-1 \text{ ГВт/м}^2$$

$$\nu = 10 \text{ Гц}; 15 \text{ Гц}$$

Дифрактограми від поверхні цирконію після ЛЛ (Ti/Ni = 2/1): а) в повітряній атмосфері з $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$; в атмосфері аргону з $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$: б) $\nu = 10 \text{ Гц}$; в) $\nu = 15 \text{ Гц}$;

Фазовий склад

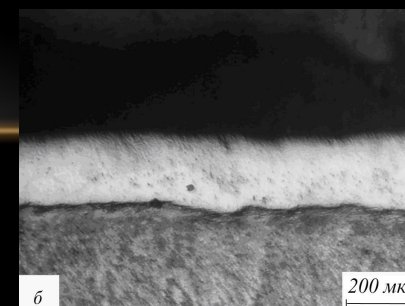
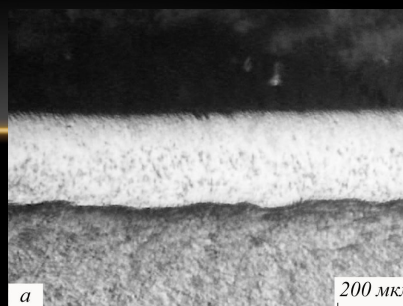
Зразок	α-Zr	β-Zr	ZrC
Повітря а) $q \sim 1.1 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$	+	+	+
Аргон б) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$: $\nu = 10 \text{ Гц}$	+	+	+
Аргон в) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$: $\nu = 15 \text{ Гц}$	+	+	+

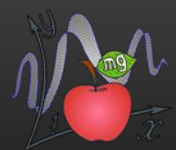
Поверхневі шари цирконію після ЛЛ

$q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$:

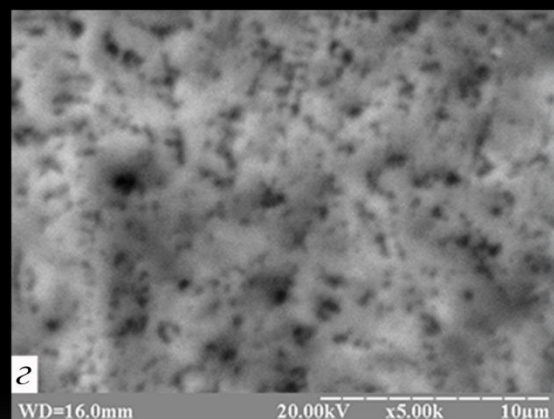
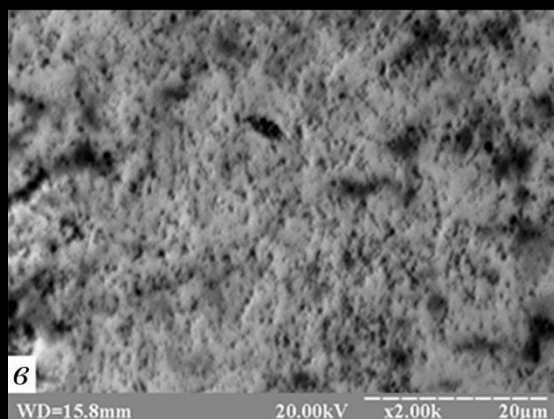
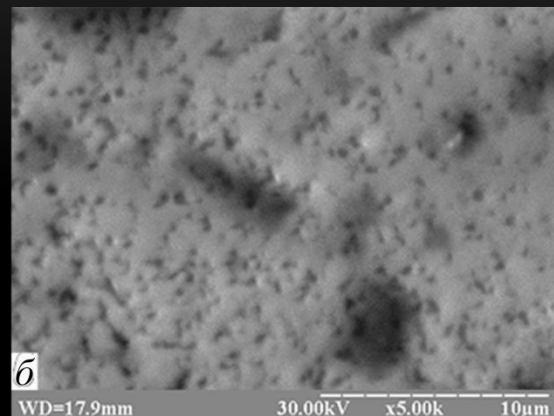
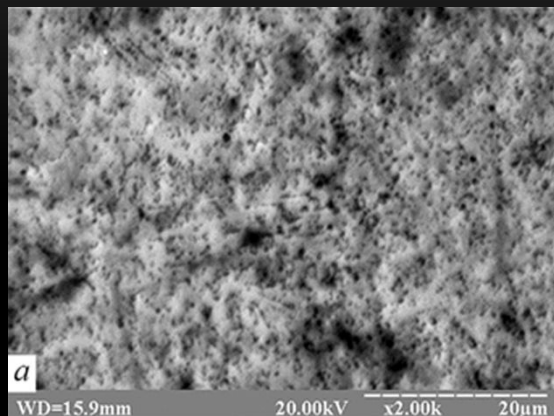
а) $\nu = 10 \text{ Гц}$;

б) $\nu = 15 \text{ Гц}$;

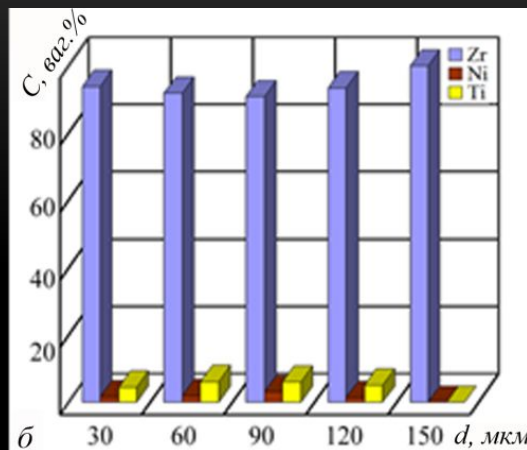
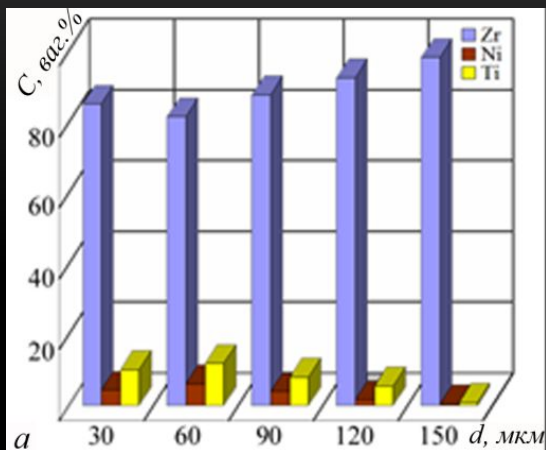
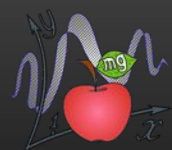

І.В. Гайворонський, В.В. Гіржон
Структура лазерно-легованих сплавів системи Ti-Ni-Zr

Мікроструктура ЗЛЛ: а), б) $\nu = 10$ Гц; в), г) $\nu = 15$ Гц

Розподіл елементів у ЗЛЛ:

- а) $\nu = 10$ Гц;
- б) $\nu = 15$ Гц

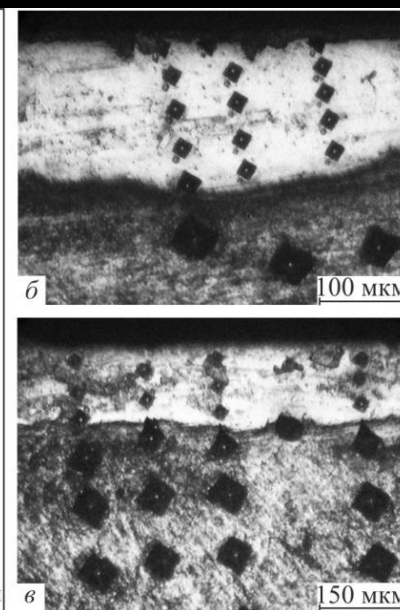
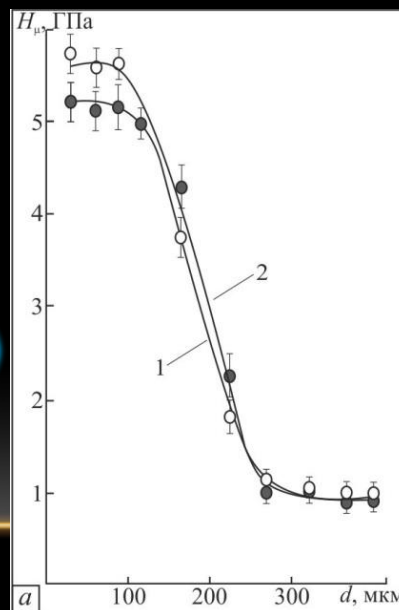
Вимірювання значень мікротвердості:

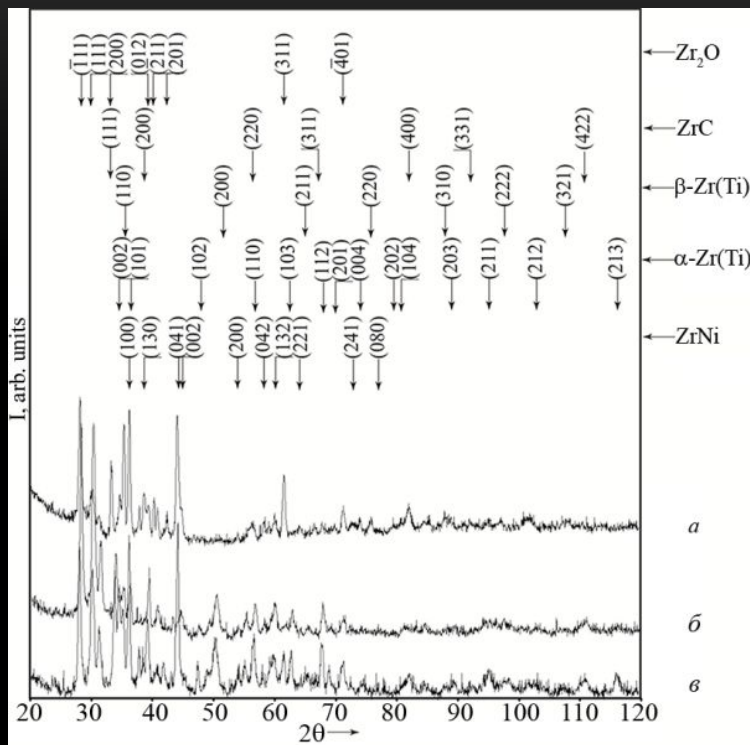
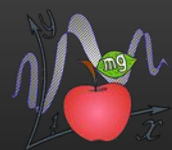
а) Розподіл мікротвердості в ЗЛЛ:

- 1 – 10 Гц;
- 2 – 15 Гц;

Відбитки індентора Віккерса при навантаженні:

- б) 0,05 кг;
- в) 0,1 кг

Дифрактограми від поверхні цирконію після лазерного легування нікелем в атмосфері повітря:

- а) $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$;
- б) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$;
- в) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 15 \text{ Гц}$.

Фазовий склад

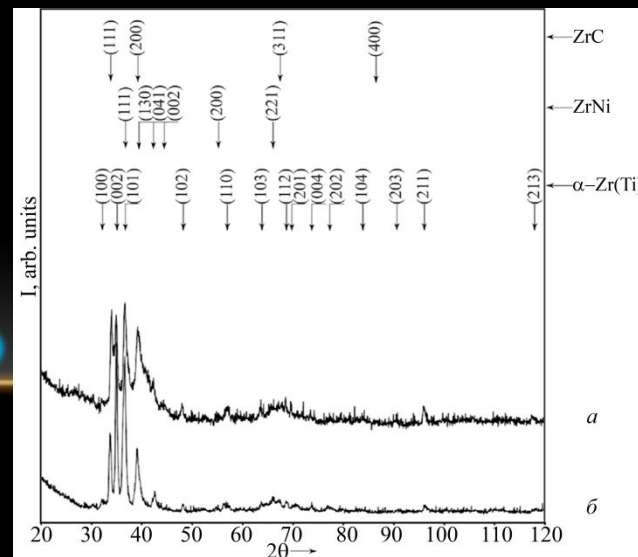
Зразок	α -Zr	β -Zr	ZrNi	ZrO ₂	ZrC
а) $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$	+	+	+	+	+
б) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 10 \text{ Гц}$	+	+	+	+	+
в) $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$, $\nu = 15 \text{ Гц}$	+	+	+	+	+

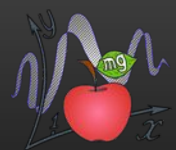
Дифрактограми від поверхні цирконію після ЛЛ (Ti/Ni=1/1) в атмосфері аргону з $q \sim 0.9 \text{ ГВт/м}^2$:

- а) $\nu = 10 \text{ Гц}$;
- б) $\nu = 15 \text{ Гц}$.

Фазовий склад

Зразок	α -Zr	ZrC	ZrNi
а) $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$ $\nu = 10 \text{ Гц}$	+	+	+
б) $q = 1.1 \text{ ГВт/м}^2$ $\nu = 15 \text{ Гц}$	+	+	-

І.В. Гайворонський, В.В. Гіржон
Структура лазерно-легованих сплавів системи Ti-Ni-Zr

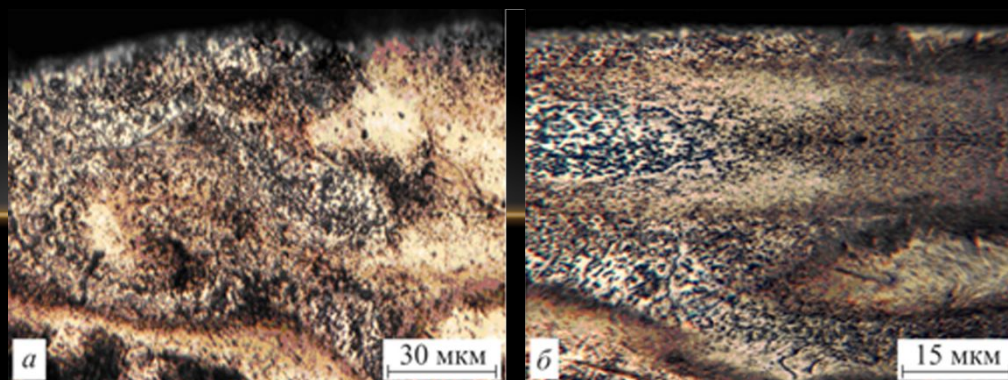

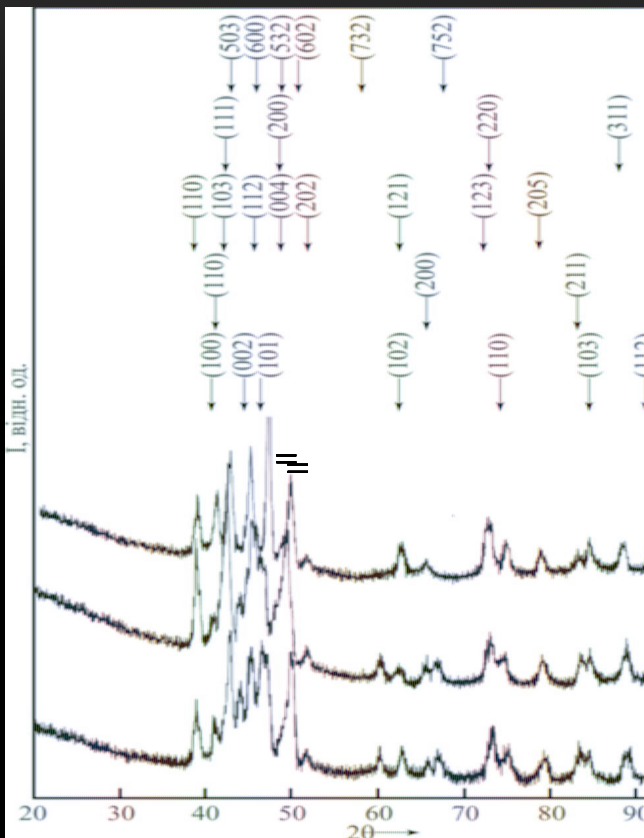
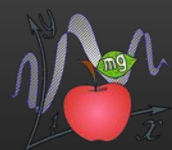
Дифрактограми від поверхні зразків титану після ЛЛ з $q = 550 \text{ МВт/м}^2$ при товщині обмазки 50 мкм (а), 75 мкм (б) та 100 мкм (в)

Фазовий склад зі значеннями параметрів ґраток, нм

Зразок	Фаза			
	α -Ti	β -Ti	TiZrNi	TiC
а) 50 мкм	$a = 0,296$ $c = 0,468$	$a = 0,329$	$a = 0,536$ $c = 0,875$	$a = 0,426$
б) 75 мкм	$a = 0,295$ $c = 0,468$	$a = 0,330$	$a = 0,536$ $c = 0,874$	$a = 0,426$
в) 100 мкм	$a = 0,299$ $c = 0,471$	$a = 0,329$	$a = 0,537$ $c = 0,875$	$a = 0,427$

Мікроструктура ЗЛЛ зразка після ЛЛ, товщина обмазки – 100 мкм, $q = 550 \text{ МВт/м}^2$

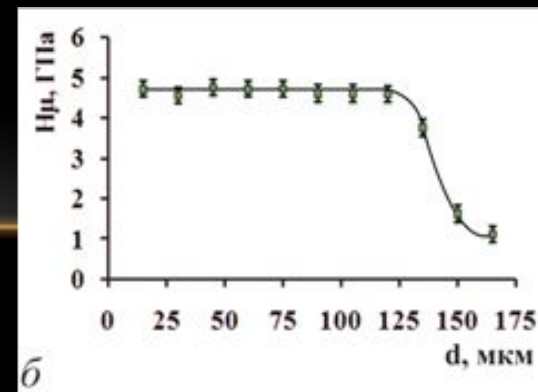
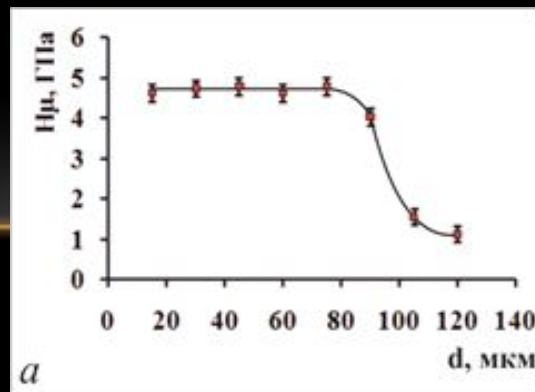
Дифрактограми від поверхні зразків з товщиною обмазки 100 мкм при $q = 550 \text{ МВт/м}^2$:

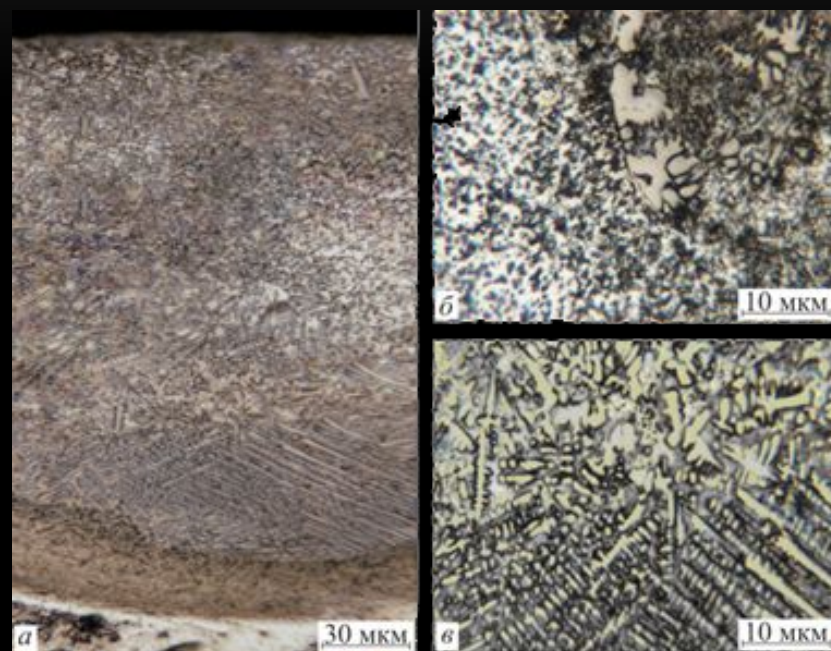
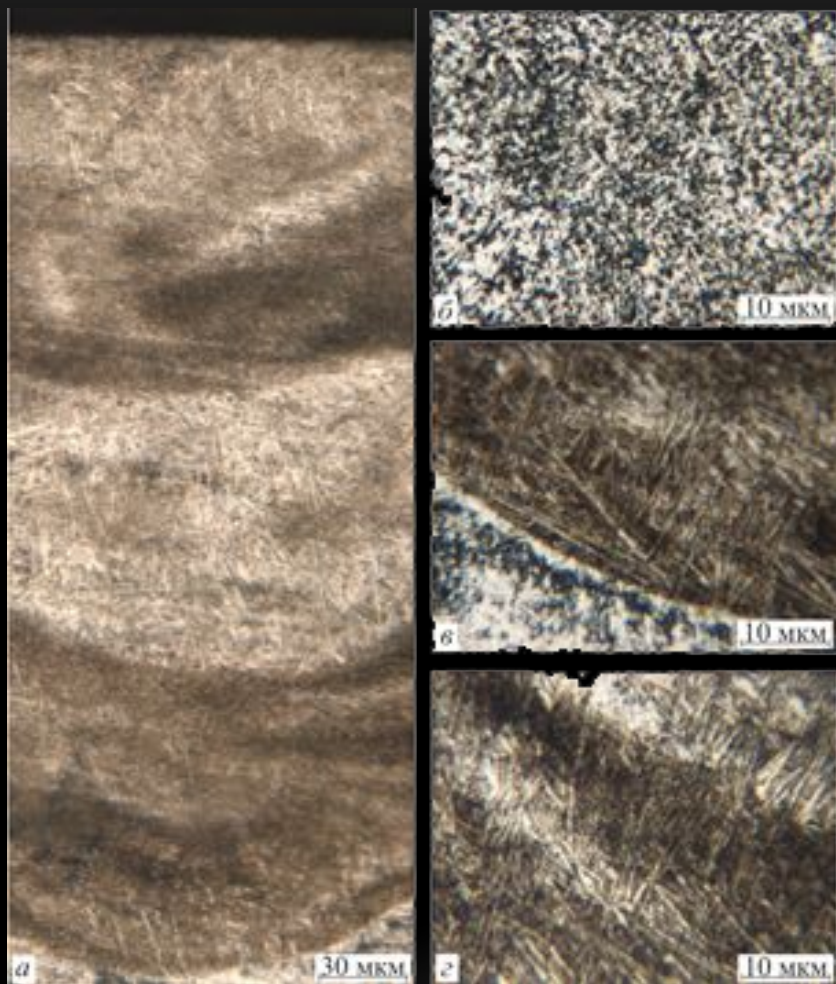
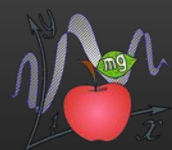
- а) – після повторної ЛО зразка ($\text{Zr/Ni} = 2/1$)
- б) – після ЛЛ при співвідношенні $\text{Zr/Ni} = 1.5/1$;
- в) – після ЛЛ при співвідношенні $\text{Zr/Ni} = 3/1$

Фазовий склад зі значеннями параметрів ґраток, нм

Зразок	Фаза				
	α -Ti	β -Ti	TiZrNi	TiC	1/1
Повторна ЛО	$a = 0,298$ $c = 0,471$	$a = 0,330$	$a = 0,537$ $c = 0,875$	$a = 0,426$	$a = 1,429$
$\text{Zr/Ni} = 1.5/1$	$a = 0,299$ $c = 0,471$	$a = 0,329$	$a = 0,537$ $c = 0,875$	$a = 0,426$	$a = 1,430$
$\text{Zr/Ni} = 3/1$	$a = 0,295$ $c = 0,468$	$a = 0,329$	$a = 0,536$ $c = 0,875$	$a = 0,427$	–

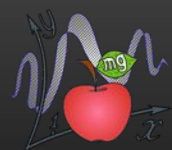
Розподіл мікротвердості за глибиною ЗЛЛ при $q = 550 \text{ МВт/м}^2$:
а) 50 мкм;
б) 100 мкм

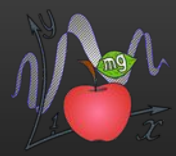
Мікроструктура ЗЛЛ зразка повторної лазерної обробки при $Zr/Ni = 3/1$ з $q = 550 \text{ МВт/м}^2$

Мікроструктура ЗЛЛ зразка після ЛЛ, $Zr/Ni = 3/1$
товщина обмазки – 100 мкм, $q = 550 \text{ МВт/м}^2$

ВИСНОВКИ

- Високі швидкості охолодження при лазерному легуванні призводять до диспергізації вихідної структури матричного матеріалу, що обумовлює багаторазове зростання середніх значень мікротвердості в зоні лазерної дії.
- Рентгенографічно формування β -фази в зоні лазерного легування виявлено не було, що пов'язано з наступними причинами: досить значною різницею в температурах плавлення тугоплавких Ti, Ni, Zr і температурою формування β -фази і утворенням твердих розчинів на основі Zr та Ti, що могло призводити до порушення стехіометричного складу в ЗЛЛ, характерного для β -фази.

І.В. Гайворонський, В.В. Гіржон
Структура лазерно-легованих сплавів системи Ti-Ni-Zr

